

Valstybės pagalbos kontrolė ES

Sigitas Cemnolonskis

Vilnius 25.05. 2011

Ivadas

- Valstybės pagalbos kontrolės būtinumas
- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107-109 straipsniai

Kontrolės būtinumas

- Valstybės pagalbos politikos esmė
- Valstybės pagalba iškraipo konkurenciją tarp ūkio subjektų
- Kontroliuojamos valstybės pagalbos neigiamas poveikis mažiau jaučiamas
- Pagalbos kontrolės esminė paskirtis išlaikyti atviras rinkas

Valstybės pagalbos kontrolės ES pagrindinės nuostatos

- Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (107, 108, 109 straipsniai)
- Pagrindinės nuostatos:
  - valstybės pagalba yra nesuderinama su bendra rinka,
  - valstybės pagalbą vertina ir jai turi pritarti Europos Komisija

Bendras draudimas teikti pagalbą

- Sutarties 107 straipsnio 1 dalis:
“ Jeigu šioje Sutartyje nenurodyta kitaip, valstybės narės ar iš valstybės išteklių teikiama pagalba, iškraipanti arba galinti iškraipyti konkurenciją suteikiant privilegijų tam tikroms įmonėms arba prekėms, yra nesuderinama su bendra rinka tuomet, kai ji veikia valstybių narių tarpusavio prekybą”

Valstybės pagalbos sąvoka (1)

- Parama ūkio subjektams, skirta jų įsipareigojimams sumažinti
- Jei taikant priemonę atskiram ūkio subjektui yra suteikiama ekonominė nauda, tai ši priemonė gali būti valstybės pagalba

Valstybės pagalbos sąvoka (2)

- Valstybės pagalba – tai ne vien subsidijos:
  - pagalba apima bet kokiais būdais taikomas paramos priemones, kurios teikia ekonominę naudą ūkio subjektams
  - visi paramos būdai yra panašūs savo pobūdžiu ir sukelia panašų poveikį

Valstybės pagalbos kriterijai

- Parama yra laikoma valstybės pagalba, jei ji:
  - teikiama iš valstybės išteklių ar valstybės remiama
  - iškraipo ar gali iškraipyti konkurenciją ir veikia prekybą tarp valstybių narių
  - skirta tam tikroms prekėms ar kai kuriems ūkio subjektams
  - teikia ūkio subjektams išskirtinę ekonominę naudą

Valstybė ir valstybės lėšos (1)

- Valstybės sąvoka:
  - Vyriausybė, ministerijos, savivaldybės, kitos valstybės institucijos
  - viešosios įstaigos, ūkio subjektai (jei jų sprendimus tiesiogiai įtakoja valstybės institucijos)

Valstybė ir valstybės lėšos (2)

- Valstybės lėšos suprantamos kaip:
  - valstybės, savivaldybių biudžetų lėšos
  - socialinio draudimo fondo, kitų fondų (kurie sudaromi iš privalomų mokėjimų) lėšos

Poveikis konkurencijai ir prekybai

- Sutarties 107 straipsnio reikalavimai taikomi tik paramai, kuri iškraipo (ar gali iškraipyti) konkurenciją bei veikia prekybą
- Poveikis didesnis, jei pagalba teikiama “jautriems sektoriams”, didelėms investicijoms
- Poveikis gali būti ir tada, kai įmonė neeksportuoja savo gaminių

Paramos selektyvumas

- Bendros ekonominės politikos įgyvendinimo priemonės nėra valstybės pagalba
- Valstybės paramos priemonė yra selektyvi, jei ji taikoma:
  - atskiram regionui, sektoriui ar veiklai
  - ūkio subjektams, kuriuos galima išskirti pagal tam tikrus požymius (pvz. mažos įmonės)

Ekonominės naudos teikimas

- Sutarties 107 straipsnio reikalavimai taikomi tik paramai, kuri teikia ūkio subjektams išskirtinę ekonominę naudą, kurios jis negautų veikdamas įprastinėmis rinkos sąlygomis

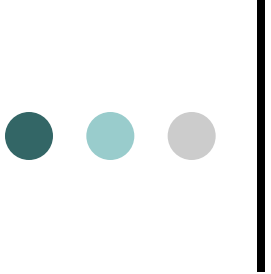
Valstybės pagalbos apibrėžimas

- Ar priemonę taiko valstybės institucija? (+)
- Ar ši priemonė susijusi su valstybės lėšų panaudojimu (pvz. rinkliava, subsidija, mokestis ir pan.)? (+)
- Ar naudos gavėjas yra ūkio subjektas? (+)
- Ar taikomos normalios rinkos sąlygos? (-)
- Ar priemonė taikoma selektyviai (pasirinktina) (+)
- Ar yra poveikis konkurencijai bei prekybai tarp valstybių narių? (+)

Suderinama su bendra rinka pagalba (išimtis bendram draudimui)

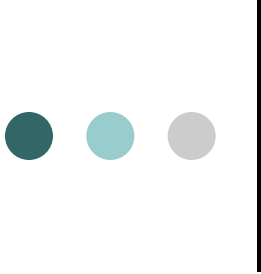
- Sutarties 107 straipsnio 2 dalis nustato, kad su bendra rinka yra suderinama:
  - individualiems vartotojams teikiama socialinio pobūdžio pagalba
  - stichinių nelaimių nuostoliams padengti skirta pagalba
  - tam tikrų Vokietijos sričių ūkiui skirta pagalba

Pagalba, kuri gali būti suderinama su bendra rinka (išimtis bendram draudimui) (1)

- Pagalba, skirta ekonominei plėtrai regionų, kuriuose yra žemas gyvenimo lygis ar didelis nedarbo lygis
- Pagalba, skirta bendriems Europos interesams svarbiam projektui įgyvendinti arba rimtiems pažeidimams ūkyje pašalinti

Pagalba, kuri gali būti suderinama su bendra rinka (išimtis bendram draudimui) (2)

- Pagalba, skirta tam tikrų regionų ar tam tikrų ekonomikos sričių plėtrai
- Pagalba, skirta kultūrai ir paveldui išsaugoti
- Kitos pagalbos rūšys, nustatytos Tarybos sprendime

Pagalbos skirstymas pagal tikslus

- Pagalba regiono plėtrai
- Pagalba ekonominės veiklos rūšims (sektorinė)
- Pagalba tam tikriems tikslams įgyvendinti (horizontali)

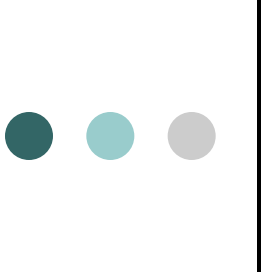
Pagalba einamosioms išlaidoms

- Pagalba įmonių veiklos einamosioms išlaidoms – tai pagalba, kuri nėra skirta pradinėms investicijoms, naujoms darbo vietoms ir pan. tikslams
- Ši pagalba tiesiogiai veikia produkcijos kainas. Neefektyviai veikianči įmonė, gaudama šią pagalbą, veikia rinkoje kitų sąskaita
- Šiai pagalbai Komisija gali pritarti išimtiniais atvejais

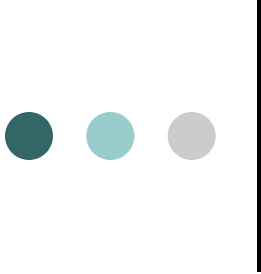
Nereikšminga (*de minimis*) pagalba

- Sutarties 107 straipsnis yra taikomas pagalbai, kuri yra didesnė kaip 200 000 eurų per trejus metus
- Išimtis - pagalba transporto sektoriui (100 000 eurų) bei pagalba žemės ūkiui ir žuvininkystei (ribos - 7 500 eurų ž.ū. ir 30 000 eurų žuvininkystei)
- *De minimis* netaikoma sunkumų turinčioms įmonėms, eksporto pagalbai

Sutarties 107 straipsnis

- Šio straipsnio 1 dalis numato bendrą draudimą teikti pagalbą
- Šio straipsnio 2 dalis numato išimtis bendram draudimui teikti pagalbą
- Šio straipsnio 3 dalis numato galimas išimtis bendram draudimui teikti pagalbą – tai sprendžia Europos Komisija

Sutarties 108 straipsnis

- Sutarties 108 straipsnio 1 dalis suteikia Komisijai įgalinimus kontroliuoti valstybės pagalbą
- Sutarties 108 straipsnio 2 dalis numato, jog Komisija gali pareikalauti panaikinti nesuderinamas su bendra rinka programas arba jas pakeisti. Taryba gali pritarti pagalbai, kuri teikiama nukrypstant nuo Sutarties 107 straipsnio reikalavimų
- Sutarties 108 straipsnio 3 dalis nustato pareigą valstybėms narėms iš anksto pranešti Komisijai apie ketinimus teikti, keisti pagalbą

Sutarties 109 straipsnis

- Taryba Europos Komisijos siūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu gali priimti atitinkamus teisės aktus, būtinus Sutarties 107 ir 108 straipsniams taikyti, visų pirma Sutarties 108 straipsnio 3 dalies taikymo sąlygoms apibrėžti, taip pat norminius aktus dėl pagalbos rūšių, kurioms minėta procedūra netaikoma